

Seljord 23.august 1986

Statsminister
Gro Harlem Brundtland

Med forbehold om endringer

SPERRET til 23.8 kl 1500

DEN POLITISKE SITUASJON

Arbeiderpartiet står foran viktige utfordringer. Vår oppgave er å arbeide for å oppnå gjennomslag for mest mulig av vår politikk og vårt program. Det er vårt selvfølgelige utgangspunkt, enten vi er i opposisjon eller i posisjon.

Regjeringsskiftet gir oss mulighet til å føre en politikk preget av våre verdier og våre prioriteringer. Vi har nå en helt annen mulighet til å sette vårt preg på samfunnsutviklingen enn vi hadde som opposisjonsparti - selv om vi er i mindretall.

Den oppgaven vi står overfor, spesielt de nærmeste ukene og månedene vil ikke føre oss langs noen rosestrødd vei, men gjennom et vanskelig terreng som vil stille store krav til oss alle. Men vi kan løse oppgaven. Det vil jeg understreke. For oppgaven og utfordringene lar seg ikke trylle bort. Verken for Norge som nasjon eller Arbeiderpartiet som parti. Oppgaven er der og den må løses.

Skulle ikke vi gå løs på utfordringene med optimisme og pågangsmot? Vi vet at det er våre alternativer og våre verdier som best tjener land og folk. Vi har tro på vår egen politikk og vår egen strategi for å gjenreise økonomien, sikre sysselsettingen og distriktene. Vi har vilje til å verne om velferdssamfunnet og gjenreise tryggheten og rettferdigheten i vårt samfunn.

I økonomisk vanskelige tider er den enda viktigere hvilke verdier som ligger til grunn for de politiske veivalgene.

Vår snart 100-år lange, sterke tradisjon som parti og bevegelse, vår rolle som byggende samfunnskraft gir styrke og bredde i den offensiv vi nå står foran.

Men hvis vi skal lykkes må vi stå sammen om oppgavene, og vi må alle ta vår del av ansvaret.

Den økonomiske situasjonen

Opgaven vi har fått er å rydde opp i problemene skapt av mer enn 4 års borgerlig politikk.

Den politiske situasjon vi i dag står i er resultatet av to grunnleggende forhold.

- For det første valget i 1985 som ble en seier for våre verdier. Men i Stortinget ble det et knapt borgerlig flertall, og tre-parti-regjeringen fortsatt seilassen med Hagen som en nødvendig del av seilføringen.

De tre partiene forsøkte å lukke øynene for denne virkeligheten og våget ikke avklare situasjonen. Hagen ble forsøkt holdt ute av synet og under dekk. Høyre i tro på at de til sist ville få støtte av Fremskrittspartiet, mellompartiene av frykt for det samme.

- For det andre en økonomisk krise skapt av fire og et halvt års borgerlig politikk, og forsterket av fallet i oljeprisene.

Hva er situasjon etter 4½ år med borgerlig styre ?
Hvordan brukte de mulighetene vi hadde ? Hvordan forvaltet de 157 milliarder kroner i oljeinntekter gjennom fire-års perioden ?

Arven etter Presthus kan beskrives med tørre tall. De forteller om en økonomi helt ute av balanse. Willoch-regjeringen slapp løs en helt uforståelig vekst i det private forbruket i valgåret 1985. Regjeringen lot bankene sprengte alle utlånsrammer, de økte utlånene med 52 milliarder

- nesten 3 ganger så mye som det regjeringen selv sa var forsvarlig.

Resultatet er at det private forbruket allerede i år ligger like høyt som det Willoch-regjering la opp til for 1989.

Presthus og Co forsøker nå å gi de lave oljeprisene skylden for alle problemene i norsk økonomi. Men de grunnleggende problemene utviklet seg lenge før oljeprisene sank. Det kraftige fallet i oljeprisene har forsterket problemene og gjort dem mer akutt. Men ut gjennom 1985 ble det klart at veksten i det private forbruket sprengte alle de rammer regjeringen hadde lagt fram i sitt eget langtidsprogram. De må ha sett problemene, men våget ikke å legge dem fram for velgerne.

For hva var budskapet gjennom valgkampen? Jo, "Vi er på rett vei". I Høyre gledet man seg over utviklingen.

Arbeiderpartiet sa at det ville komme innstramminger etter valget. Det ble benektet av daværende finansminister Rolf Presthus. Han hadde ingen planer om å gripe inn mot bankenes uforsvarlige utlånsvekst.

Så sent som i oktober 1985 hevdet finansminister Presthus i sin finanstale for Stortinget: "Norsk økonomi er nå i klar oppgang. Drivkreftene er i første rekke Regjeringens prisdempende og vekstfremmende politikk og høyere etterspørsel ute og hjemme".

Selv da alarmklokkene ringte, fortsatt man rosemalingen. Først etter årsskiftet, da den sterke private forbruksveksten og de skjevheter som utviklet seg ikke lenger lot seg skjule bak gledesstrålende retorikk, måtte man gå ut og fortelle sannheten: At norsk økonomi var i en krise.

Den borgerlige regjeringen må ha sett problemene som var under full utvikling gjennom 1985. Likevel unnlot den å legge om politikken. Den skjøv problemene foran seg.

Når det ikke lenger var mulig, valgte den av framfor å gå løs på de oppgavene som ventet. De gikk - "uten å være

jaget", som Rettedal så riktig sa - og de overlot oppryddingen til andre.

Vi merker alle virkningene av den politikken som har vært ført.

- I distriktene er flyttelassene igjen begynt å gå. Folk flytter ut og pessimismen inn. Ikke siden forrige gang vi hadde borgerlig regjering - på 60-tallet - har fraflyttingene på bygdene vært større.
- Næringslivets konkurransevne er svekket. Alt det vi vant i Arbeiderpartiets siste periode ble skuslet vekk under Willoch. Siden 1981 har norsk industri tapt 25% av markedsandelene ute og 10% hjemme. Resultatet er at vi er blitt altfor avhengig av oljen.
- Prisstigningen har vært for høy - og Willoch-regjeringen la igjen etter seg en prisbombe.
- Forskjellene har økt. Hverdagens helter ble aksjepspekulantene på jakt etter de lettjente gevinstene. Mens de med høyest inntekt har fått de største skattelettelsene, har pensjonistene måttet betale mer skatt. Det er i en urettferdig fordelingspolitikk vi finner årsaken til uroen omkring årets lønnsoppgjør.
- I en fire-års periode med rekordstore oljeinntekter, ble innsatsen på viktige velferdsområdet svekket. Sykehuskøene er blitt lenger. Utbyggingen av nye barnehageplasser ble mer enn halvert. Boligbyggingen gikk sterkt ned - og boligprisene sterkt opp. Mennersker som følte de ikke hadde noe der å gjøre, måtte gå til sosialkontorene fordi de ikke makter sine boutgifter.

De som kanskje har merket svekkelsen i fellesinnsatsen sterkest er våre eldre. I eldreomsorgen var innsatsen i 1985 på flere viktige områder dårligere enn i 1981. I forhold til antall eldre var det færre sykehjems plasser, færre

hjemmehjelpstimer og færre aldershjemsplasser i 1985 enn i 1981.

Vi har de siste dagene lest om 86-åringen i Tromsø som har ligget ferdigbehandlet i 3 år på Tromsø sykehus og ventet på sykehjemsplass. Hun er dessverre ikke et enestående tilfelle. Det er 15 000 - 15 000 - som venter på sykehjemsplass - og køene er blitt lenger de siste årene fordi tallet på nye sykehjemsplasser sank til en tredjedel av det vi trengte.

Familien til 86-åringen slo ring om henne. Nå må vi alle slå ring om viktige verdier i vårt samfunn. Vi kan ikke lenger fortsette en politikk som svekker fellesinnsatsen og dermed velferden og tryggheten på viktige områder i vårt samfunn.

Mens det private forbruket i fjor økte med 8 % - og i år kan øke med 4-5 %, har innsatsen for de oppgaver vi løser i fellesskap ikke holdt tritt med behovet.

Hva dette har betydd for innsatsen for velferd og tryggheten kan illustreres gjennom et tankeeksperiment:

Hvis det private forbruket i fjor ikke hadde økt mer enn det Willoch-regjeringen la opp til i sitt langtidsprogram - og resten av midlene var satt inn for å bedre helsevesenet og på sosiale reformer - ja, da ville vi i løpet av bare ett år kunne ha gjennomført en betydelig del av vår velgergaranti.

Hvis vi skal slå ring om velferden og tryggheten i vårt samfunn, - hvis vi skal kunne holde oppe sysselsettingen og snu nedgangen i distriktene, er det nødvendig å legge om den økonomiske politikken.

Det er dette arbeidet Regjeringen startet med straks den overtok. Men arven etter Presthus er ikke rettet opp med det som er gjort. Vi har en større del av jobben foran oss enn bak oss.

Regjeringen vil legge vekt på en rettferdig fordeling. De som har sterkest rygg, må nå ta de tyngste takene.

Den vekst det kan skapes rom for skal brukes til å styrke innsatsen i helsesektoren. Det skal ikke skjæres ned overfor

kommuner og fylker, slik Høyre foreslo. Vi vil ikke ramme innsatsen i helsevesenet, i skolen eller omsorgen for barn og eldre, slik konsekvensene av Høyres forslag ville vært.

Det må satses sterkere på forskning og utvikling i næringslivet slik at vi kan utvikle et næringsliv vi kan leve av i tillegg til oljen. Innsatsen i distriktpolitikken må styrkes.

Skatt

Et viktig ledd i arbeidet med å for orden i økonomien, er arbeidet med et nytt skattesystem. Et nytt og bedre skattesystem er en helt nødvendig reform hvis vi skal gjenreise vekstkraften i vår økonomi.

Allerede i budsjettet for 1987 vil vi foreslo å fjerne mange av de usunne utvekster som et foreldet skattesystem har ført til.

Dagens skattesystem er ikke bare urettferdig. Det fører også til en gal bruk av de egentlige ressursene, - arbeidskraften, kunnskapen og alt det produksjonsutstyr som vi har og som vi bygger opp. Skattesystemet i dag får altfor mange mennesker til å innrette seg slik at vi alle taper på det.

Skattereforarbeidet har stått på dagsorden for Arbeiderpartiet i mange år. Det har vært en lang og vanskelig kamp. I 1970-årene viste det seg at det ikke var mulig å få flertall for vesentlige omlegginger av skattesystemet. Derfor ble Skattekommisjonen satt ned. Den ble satt ned for å skape et bredere politisk grunnlag for nødvendige reformer av skattesystemet. Men i årene som har gått er reformarbeidet trenert. I stedet for reformer og forenklinger og mer reell utjevning har vi fått stadig flere smutthull i skattesystemet som kan utnyttes av dem som på forhånd betaler en liten del av sin inntekt i skatt.

Nå ser mulighetene større ut enn tidligere for å få til endringer i skattesystemet som virkelig monner. I regjeringsposisjon har vi langt større muligheter for å sette vårt preg på en reform. De første viktige skrittene i en skattereform skal vi

ta allerede i forbindelse med statsbudsjettet for 1987. Senere i høst vil vi legge fram en stortingsmelding om de videre skatte-reformer.

Dagens skattesystem skulle i prinsippet være slik at de med høyest inntekt betaler mest skatt. Men i virkeligheten er det ikke slik. De som tjener mest kan utnytte fradragssystemene og selv bestemme hvor mye skatt de skal betale.

Regjeringen vil i statsbudsjettet for 1987 foreslå en overgang til bruttobeskatning og en reduksjon av de skattene som utlignes på nettoinntektene. Det betyr at en større del av skatten blir beregnet på inntekt før fradrag, og en mindre del på inntekten etter fradrag. Dermed vil mulighetene for å redusere skatten ved å benytte seg av fradragssystemene bli mindre. Samtidig vil vi foreta en gjennomgang av alle de fradrag som det gamle systemet var plaget med. Dette arbeidet tar sikte på både å skape større rettferdighet i systemet og samtidig gjøre systemet enklere både for folk som betaler skatt og for ligningskontorene som skal kontrollere regelverket.

De skatteendringer regjeringen arbeider med i forbindelse med budsjettet vil gjøre det mindre lønnsomt å låne. Spesielt for de med de høyeste inntektene. Dermed vil endringene i skattesystemet legge grunnlaget for at vi kan få ned renten.

De som i dag betaler skatt av hver eneste krone de tjener, vil neste år betale mindre skatt. Det gjelder også de som bare i begrenset grad har benyttet seg av de ulike fradragssystemene.

Men det er også noen som vil få mer skatt. Det er de som har utnyttet svakhetene med dagens system i særlig grad, de som i dag til tross for høy inntekt betaler lite skatt.

Regjeringen har også til overveielse å gjøre bruttoskatten progressiv. Det er gode grunner for å gjøre dette, både sosialt og når det gjelder ressursbruk. Blant annet blir det da mulig samtidig å redusere marginals-katten på nettoinntekten for de

høyeste inntektene slik at fordelene ved fradragene blir utjevnet mellom høye og lave inntekter.

Reaksjonene fra enkelte borgerlige politikere må være basert på misforståelser. Det er på ingen måte slik at ordningen i tilfelle vil gå ut over barnefamiliene. Ordningen vil tvertimot føre til at det blir mindre lønnsomt å låne for de aller høyeste inntektene. Dette kan gjøre det lettere å få ned renten, og bokostnadene og det er det jo nettopp barnefamilier med vanlige inntekter som vil tjene på.

Det er heller ikke slik at næringsdrivende skal betale bruttoskatt av hele omsetningen. Vanlige driftsutgifter skal selvfølgelig fortsatt kunne trekkes fra.

Distriktpolitikk

Det var i distriktene man først merket problemene under Willoch-regjeringen og det var distrikts-Norge som ved valget i fjor høst ga klareste beskj om at de ønsket en annen politikk.

Den kraftige veksten i det private forbruket, kombinert med for svak vekst i fellesforbruket har skapt en ny sentaliseringsbølge. Med en ny flyttebølge fra bygdene som resultat.

Under omleggingen av den økonomiske politikken i vår la Regjeringen stor vekt på å styrke distriktene, blant annet gjennom en skjerming av kommuner og fylker. Det ble foretatt innstramminger i pressområdene og en viss økning i de distriktpolitiske virkemidlene.

Høyre ønsket å redusere kommunenes og fylkenes inntekter med 500 millioner - noe som ville svekket innsatsen i helsevesenet og i eldreomsorgen, bremsset utbyggingen av barnehager, og skapt enda større problemer i skolen. Fordi distriktskommunene har den mest sårbare økonomien, ville de merket Høyres innstramminger sterkest.

Det var dette som var alternativet til de tiltak som ble gjennomført. Arbeiderpartiet skjermet fellesforbruket - mens Høyre angrep det.

Det er jo derfor nesten utrolig når Senterpartiets formann Johan J Jacobsen går ut og angriper Arbeiderpartiet for vår distriktpolitikk. Etter å ha sittet i en regjering som har svekket distriktene - for så å stå sammen med oss mot nye angrep fra Høyre mot kommuner og fylker - ja, så angriper Jacobsen oss.

Alternativet til Arbeiderpartiets distriktpolitikk, er ikke Senterpartiets men Høyres. Nå reiste Jacobsen landet rundt i valgkampen og sa at folk måtte stemme Senterpartiet inn i Regjeringskontorene fordi de trengtes der for å holde Høyre i øra. De lykkes ikke særlig godt med det.

Det Jacobsen gjør er jo å kritisere følgene av den politikk hans selv sto medansvarlig for. Men kritikken over den skjeve utviklingen i distrikts-Norge våger han først å komme fram med etter at Willoch har gått av, nær sagt både en og to ganger.

Regjeringen legger stor vekt på å styrke distriktene. En god utvikling i distriktene vil også lette presset på pressområdene og sikre en mer balansert utvikling der.

I forbindelse med statsbudsjettet for 1987 vil det bli lagt fram en egen distriktpakke med et sett av virkemidler for å snu den negative utviklingen Willoch-regjeringen brakte distrikts-Norge inn i.

Målet for distriktpolitikken om å opprettholde hovedtrekkene i bosettingsmønsteret står fast. For å oppnå dette ønsker vi å sikre en jevnest mulig regional fordeling av den økonomiske veksten. I praksis er det sysselsettingsspørsmålet interessen fokuserer på. Det er for tiden en lav ledighet på landsbasis. Men i enkelte distrikter og regioner er det fortsatt problemer. Mangel på arbeidskraft i

de sentrale strøk og mangel på arbeidsplasser i distriktene skaper en ny utflyttingsbølge.

Den nedgang i folketallet vi ser nå har imidlertid en mer sammensatt årsak enn tidligere. Mens vi i 1950- og 1960-årene hadde en årlig befolkningsvekst på landsbasis tilsvarende innbyggertallet i f.eks. Skien, står vi nå overfor en situasjon der enhver befolkningsvekst, uansett hvor den skjer, vil innebære nedgang i folketallet andre steder. Telemark har til nå vært heldig stilt i og med at det de siste 10 årene har vært netto innflytting til fylket. Vi må imidlertid være forberedt på at innflyttingen kan komme til å reduseres.

Det stiller enda større krav til en balansert utvikling mellom distrikt og sentrum.

Enkelte utviklingstrekk peker i retning av at de distriktpolitiske utfordringer vil øke heller enn å avta i årene framover.

Den nye familiestrukturen skaper nye behov. Av yrkesmessige og økonomiske grunner vil både kvinner og menn bruke utdannelsen sin. Bostedsvalget preges derfor mer enn før av yrkesmulighetene. I den nye familien vil både kvinne og mann ha et arbeid utenfor hjemmet.

Det innebærer at det også må være tilbud om arbeid for kvinnene i distriktene. Hvis vi ikke får kvinnene til å bli i bygde-Norge, blir det ikke så mye trivsel for mannen der heller.

På 1970-tallet representerte den kraftige utbyggingen i offentlig sektor arbeidstilbud spesielt til kvinnene. I første halvdel av 80-årene er denne veksten stoppet opp, og problemene for kvinnene, ikke minst i distriktene, ble store.

Dette stiller også krav om hele servicetilbudet, fra barnehager til ungdomstilbud og kulturtilbud i bred forstand.

Vekst i industrisysselsettingen i distriktene, var et viktig bidrag til den stabilisering av sysselsetting og bosetting vi fikk til på 70-tallet. Og vi trenger ny vekst i industrien i alle deler av landet som ledd i en strategi for å gjenskape balansen i norsk økonomi. Men ny teknikk

gjør at vi ikke kan regne med store bidrag til ny sysselsetting fra industrien. De fleste av de nye arbeidsplassene vil komme i de tjenesteytende næringer.

En ny distriktpolitikk må bygge på de utfordringer vi nå står overfor. Retningslinjene for Regjeringens distriktpolitikk kan derfor oppsummeres i fem hovedpunkter:

- * Vi må bygge opp kompetansen i distriktene, både i bedriftene, i skoleverket og gjennom regionale kompetansesentera av ulike slag.
- * Vi må skape nok arbeidsplasser for begge kjønn. Derfor må kvinnenes arbeidsmuligheter vies vesentlig større oppmerksomhet enn før.
- * Vi må mobilisere alle gode lokaler krefter, og gi kommuner og fylker gode muligheter for å drive tiltaksarbeid og næringsutvikling ut fra lokale muligheter.
- * Vi må i tillegg ta et nasjonalt og statlig ansvar for å sørge for regional balanse. Det er den ville vekst i privat forbruk og finansieringsvirksomhet som har skapt overopphetingen i Oslo-området - som suger bygdeungdom til byene og gjør det vanskelig for distriktene å få tak i fagfolk. Skal vi sikre distriktene må vi ha mot til å bremse i pressområdene.
- * Primærnæringene må fortsatt spille en viktig rolle i distriktene, men det må ikke forhindre at vi ser på om noen av pengene kan fordeles bedre.

Vi må gå nye veier for å kanalisere en større del av veksten i de tjenesteytende næringer til distriktene. Derfor ble det som ledd i Revidert Nasjonalbudsjett satt i gang arbeid med et eget tiltaksprogram for de tjenesteytende

næringer. Dette vil bli fulgt opp med en egen "distriktspakke" som vil være en viktig del av det økonomiske opplegg for 1987.

Vi må finne ut hvordan distriktene kan dekke en større del av befolkningens eget tjenestebehov. Vi må bruke ny teknologi slik at EDB like naturlig kan utføres i Seljord som i Oslo. Vi må bruke de muligheter som finnes i reiselivet, ikke minst her i Telemark, - bygge opp gode tilbud og markedsføre dem aktivt i Norden og Europa.

Reiseliv og nye kulturtilbud gir både arbeidsplasser for begge kjønn og er med å skape det totalmiljø som gjør distriktene til attraktive bosteder også for nye generasjoner.

God distriktspolitikk er også i byenes og hele nasjonens interesse. Våre større byer trues av trafikk-kork, miljøproblemer og boligpriser som skaper stadig flere sosialklienter. Det er også i byenes interesse at distriktene har attraktive miljøer og arbeidstilbud.

Det økonomiske utføre vi er kommet opp i, vil ikke tillate at distriktenes problemer skal løses ved nye massive overføringer. Vi må videreføre de distriktspolitiske virkemidler som har vist seg effektive, og sette inn en ekstrainsats der den særlig trenges. Da tenker jeg særlig på det som gjelder kvinnes arbeidsmuligheter og på forskning, utvikling og kompetanseoppbygging. Her må vi ha et samspill mellom lokale og sentrale krefter.

I Telemark har vi arbeider-styre i fylket og i nesten alle kommuner, og det er en lang rekke lokale initiativ vi kan vise til og være stolte av. Telemark står fram i første rekke når det gjelder det lokale tiltaksarbeid. Det teknisk/industrielle kompetansesenter i Porsgrunn og det økonomisk/administrative kompetansesenter i Bø er positive eksempler på samspill mellom offentlige og private krefter. - Eksempler som illustrerer tankegangen i Arbeiderpartiets næringsutviklingsprogram, der vi på en praktisk måte vil utnytte blandingsøkonomiens muligheter.

Det er viktig at staten følger opp de initiativ som på denne måte blir tatt av kommuner og fylker, for de vet best hvor skoen trykker, som har den på.

Jeg avla Jacobsen og hans uttalelser en liten visitt, men mest har jeg lyst til å invitere til samarbeid. Hovedskillelinjene i distriktpolitikken går ikke mellom Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Det er ikke disse to partiene som tror at markedskreftene alene skal kunne løse distriktenes problemer. Men Jacobsen satt selv i en regjering som ikke en eneste gang i bruk etableringsloven for å bremse den opphetede byggeboomen i Oslo-Bærum og Asker. Om en kjører bil fra Seljord til Oslo og passerer Asker, Bærum og Fornebu og så endelig kommer fram til Rådhuset - det er jo ofte kø - ja så skjønner en hvor veksten er kommet hen i disse årene.

Etableringsloven kan aldri bli noe hovedvirkemiddel i distriktpolitikken - hovedtyngden må ligge i den positive støtte til tiltak ute i kommuner og fylker - men det er en styringsmulighet vi ikke kan unnlate å ta i bruk når den regionale ubalanse blir så stor som vi har sett.

På dette området og i synet på den offentlige sektors rolle, - på viljen til å ha et skattenivå som gir fellesskapet virkemuligheter også i nærings- og distriktpolitikken, - ja da er det egentlig By-Høyre og Fremskrittspartiet som er anderledes: Det er stor grad av enighet mellom mellompartiene og Arbeiderpartiet om at vi har et nasjonalt og offentlig ansvar for å sikre bosettingsmønster og regional balanse. Det er et syn som har støtte inn i Bygde-Høyre.

Vårt budsjett for 1987 vil ha en klar distriktsprofil, men det er intet rom for Høyres lettsindige skattepolitikk. Jacobsen får velge, han kan ikke få begge deler i den tilstand økonomien nå er. Jeg vil også legge til, at vi i arbeidet med den distriktpolitiske pakke også har funnet enkelte interessante idéer og forslag i det Senterpartiet har lagt fram - etter at de slapp ut av Høyres favntak.

Helse

Debatten om vår fremtidig helsetjeneste føyer seg inn i dette bildet.

Det har alltid vært et sterkt innslag av privat innsats i vårt helsevesen, og så lenge de har drevet innenfor rammer trukket opp av folkevalgte organer har Arbeiderpartiet vært positiv til slike bidrag. Vi har for eksempel hatt og har fortsatt sykehus som er eid og drevet av humanitære organisasjoner. Disse er innpasset i fylkenes helseplaner og drives og finansieres etter samme retningslinjer som offentlige sykehus. Det som er nytt, er private sykehus på kommersiell basis, og det er dette Arbeiderpartiet har hatt sterke motforestillinger mot.

Regjeringens målsetting om likeverdige og tilfredsstillende tilbud til alle kan ikke baseres på en slik helsetjeneste. Det må være den enkeltes behandlingsbehov, ikke betalingsevnen, som skal avgjøre behandlingen.

Vi vet fra land som har en to-delt helsetjeneste at fordelene er for de få og ulempene for de mange.

Det er dyrere enn vår helsetjeneste. Både USA og Storbritannia bruker mer på helse samlet sett pr innbygger enn vi gjør i Norge. Det gir en skjevare fordeling av helsetjenester.

Selv med de foreløpige beskjedne innslag av kommersiell helsetjeneste i Norge, ser vi de negative virkningene. De private klinikkene tapper det offentlige helsevesen for personell og Folketrygden for midler.

Det helsepersonell vi har, er i tillegg geografisk skjevfordelt. Utbygging av private kommersielle sykehus er for det meste planlagt i sentrale strøk, og kan forsterke den skjeve fordelingen av helsepersonell.

Vi har allerede en stor mangel på pleiere, ikke minst spesialsykepleiere. Dette forsterkes ved at vi står overfor en arbeidstidsforkortelse og store behov for utbygging blant annet innefor eldreomsorg. Drift av private sykehus vil i dag bare

føre til at de knappe personellressurser vi har, omfordeles. De som selv er i stand til å betale for behandling vil dermed bli prioritert i sykehuskøen.

Det er et rikt samfunn uverdigg at mange mennesker, ikke minst eldre mennesker, skal måtte vente i måneder og til og med år på den hjelp de har behov for. Det være seg sykehusbehandling, sykehjemsplass, hjemmesykepleie eller hjemmehjelp. Uansett hvor vanskelig den økonomiske situasjon er, må vi og skal vi finne plass til tiltak som kan forbedre situasjonen i helsesektoren.

Avslutning

Mange - ikke minst på borgerlig side - er opptatt av for lenge Regjeringen sitter.

Sommeren ble innledet med kjekke historier om høstjakten. Det gikk så langt at man begynte å fordele taburettene. Og Bondevik varslet strategimøte for høstsesjonen.

Etter hvert som høsten har nærmet seg, har tonen gradvis blitt en annen. Buttedahl advarer mot "jakt for jaktens skyld", og forrige helg slo til og med Rolf Presthus kaldt vann i blodet på de ivrigste av jegerne, da han erkjente behovet for en avklaring med Hagen før et nytt regjeringsskifte.

Selv om de forskjellige partiutspillene som er kommet gjennom sommeren også er et ledd i forpostfektningen til forhandlingene om det politiske grunnlaget for en eventuell ny tre-parti-regjering, er det også klart at disse utspill ikke styrker troverdigheten i et borgerlig regjeringalternativ.

Det som tvert imot blir klarere og klarere er at det de jakter på, ikke er Regjeringen, men en felles borgerlig politikk.

Arbeiderpartiet vil ikke stikke av fra ansvaret. Behovet for endringer og reformer er åpenbare. Vi er klar til å føre videre et målrettet arbeid for å få norsk økonomi ut av den

krise den er bragt i. Regjeringens arbeidsgrunnlag er Arbeiderpartiets arbeidsprogram. Vi vil forfølge våre målsettinger, og vise vilje til å finne løsninger fra venstre og inn mot sentrum i norsk politikk. Vi ønsker samarbeid, ikke konfrontasjon.

Men ingen må tro at Arbeiderpartiets regjering vil være noe forretningsministerium. Vi vil føre en politikk som vi selv kan stå for og som vi kan forsvare.